

Wiad. entomol.	21 (4): 217-221	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

Dalsze materiały do rozszedlenia w Polsce gatunków z rodziny
Scraptiidae (Coleoptera)

Further contributions to the distribution of *Scraptiidae* (Coleoptera) in Poland

DANIEL KUBISZ¹, PAWEŁ JAŁOSZYŃSKI²

¹ Muzeum Przyrodnicze ISEZ PAN, ul. św. Sebastiana 9, 31-049 Kraków

² ul. Wieniecka 30/105, 87-800 Włocławek

ABSTRACT: New data on the distribution of 9 species from the genera *Cyrtanaspis* EM. and *Anaspis* GEOFFR. (Coleoptera: *Scraptiidae*) in Poland are given. Some old data are confirmed.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Scraptiidae*, *Cyrtanaspis*, *Anaspis*, new localities, distribution, faunistics, Poland.

W poprzednich pracach, traktujących o tym zagadnieniu (KUBISZ 1998, 2000), uzupełniono w pewnym stopniu bardzo słaby dotychczas stan poznania rozszedlenia *Scraptiidae* w Polsce. Od tego czasu zgromadzono kolejne informacje o nowych stanowiskach niektórych rzadkich gatunków (głównie z rodzaju *Anaspis* GEOFFR.), które podajemy poniżej. Należy jednak mieć na uwadze, że znajomość rozszedlenia w Polsce gatunków z tej rodziny nadal jest niska, a aktualne występowanie wielu spośród jej przedstawicieli wymaga weryfikacji.

Pragniemy jednocześnie serdecznie podziękować Panu Rolandowi DOBOSZOWI z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Panu Henrykowi SZOŁTY-SOWI i Panu Antoniemu KUŚCE za udostępnienie wykorzystanych tu materiałów. Jeżeli nie zaznaczono inaczej, okazy dowodowe znajdują się w kolekcji autorów.

Cyrtanaspis phalerata (GERM.)

- Śląsk Górny: Tworóg (UTM: CB30), 22 VI 1992, 1 ex., leg. et coll. H. SZOŁTYS.

Gatunek europejski, występujący od północnych wybrzeży Morza Śródziemnego po Skandynawię, w Polsce rzadko i pojedynczo spotykany. Znany dotąd z 10 krain, chociaż przypuszczalnie występuje na obszarze całego kraju. Na Górnym Śląsku stwierdzony po raz pierwszy.

Anaspis (s. str.) *fasciata* (FORST.)

[= *humeralis* (FABR.)]

- Nizina Mazowiecka: Urle (ED41), 5 VII 1909, 8 exx., leg. W. MACZYŃSKI, coll. Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (MGB).

Gatunek występujący w południowej, zachodniej i środkowej Europie, podawany także z Algierii. W Polsce był łowiony tylko na Nizinie Mazowieckiej (Warszawa - Gocławek) w 1863 roku (OSTERLOFF 1885). Podane wyżej, niepublikowane dotąd stanowisko potwierdza występowanie tego gatunku jeszcze na początku XX wieku. Jak dotąd nie był notowany z obszarów bliższych naszych granic (Czechy, Słowacja, wschodnie Niemcy). Ponieważ od prawie stu lat nie był też u nas obserwowany, jego aktualne występowanie w Polsce wymaga potwierdzenia.

Anaspis (s. str.) *marginicollis* LINDB.

[= *schilskyana* CSIKI]

- Pojezierze Mazurskie: Biebrzański PN, ur. Grzędy (FE24), 28 V 1999, 1 ex., leg. J. M. GUTOWSKI;
 – Śląsk Górny: Nadl. Rudy Raciborskie (CA16), oddz. 96, 8 V 1999, 1 ex., leg. et coll. A. KUŚKA.
 – Nizina Sandomierska: Puszcza Niepołomicka, rez. „Lipówka” (DA54), 24 IV – 29 VI 1999, liczne exx. w pułapkę Moericke’go, leg. L. BUCHHOLZ.

Gatunek występujący w północnej, wschodniej i środkowej Europie od Laponii i Karelii po Słowację. W Polsce do niedawna uznawany był za bardzo rzadki i podawany tylko z Sopotu i Puszczy Białowieskiej. Ostatnio odnotowano go też w Puszczy Kampinoskiej (KUBISZ i in. 2000). Obecność *A. marginicollis* również w środkowej i południowej Polsce pozwala sądzić, że gatunek ten jest w naszym kraju obecnie szeroko rozsiedlony i niezbyt rzadki; być może aktualnie znajduje się w ekspansji. Za taką hipotezą przemawia też brak okazów *A. marginicollis* w starszych kolekcjach z terenu Polski.

Anaspis (s. str.) *ruficollis* (FABR.)

- Pojezierze Pomorskie: Park Narodowy Bory Tucholskie, oddz. 198, ad jez. Wielkie Gacno (XV66), 14 VI 1998 i 14 VI – 18 VII 2000, 2 exx., w pułapkę ekranową, leg. J. M. GUTOWSKI et L. BUCHHOLZ.

Gatunek znany z południowej, zachodniej i środkowej Europy, wszędzie bardzo rzadki. W Polsce podawany z nielicznych, rozproszonych, głównie niżowych stanowisk, poza Niziną Wielkopolsko-Kujawską na podstawie danych pochodzących z XIX i początku XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1987). Z powodu trudności w oznaczaniu chrząszczy z tego rodzaju, część danych literaturowych (zwłaszcza dawnych) może wymagać rewizji, a rozsiedlenie gatunku na terenie Polski powinno być weryfikowane współczesnymi obserwacjami. Podane powyżej stanowisko potwierdza występowanie *A. ruficollis* na Pojezierzu Pomorskim, gdzie w pierwszej połowie XX wieku łowiono go w Szczecinie (ERMISCH 1956).

Anaspis (s. str.) *thoracica* (L.)

- Sudety Wschodnie: Bardo Śląskie (XR29), 10 VII 1927, 1 ex., leg. F. KIRSCH, coll. MGB.

Gatunek europejski, rozsiedlony od Skandynawii po wybrzeża Morza Śródziemnego. W Polsce niezbyt często spotykany, znany był dotąd z 14 regionów (głównie na podstawie dawnych danych), ale występuje prawdopodobnie na całym obszarze. Z Sudetów dotąd nie podawany.

Anaspis (*Nassipa*) *flava* (L.)

- Podlasie: Biebrzański PN, ad Gugny (FE01), 12 II 1997 (ex cult. III – IV 1997), 1 ex., leg. J. HILSZCZAŃSKI; Sutno (FC49) ad Mielnik, Czubata Góra, 22 VI 2001, 1 ex., leg. D. KUBISZ;
– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków - Kostrze (DA14), 17 V 1993, 2 exx., leg. R. KRÓLIK, coll. H. SZOŁTYS.

Gatunek rozsiedlony w Europie, Azji Mniejszej, na Kaukazie i nad Morzem Kaspijskim. W Polsce dość rzadki, wykazywany głównie z zachodniej i południowej części kraju, gdzie preferuje środowiska kserotermiczne. Nowy dla wymienionych wyżej krain. Nie był dotąd obserwowany w północno-wschodniej Polsce. Podane tu stanowiska z Podlasia, jak również niedawne stwierdzenie go w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC, TSINKEVICH 2001) wskazuje, że *A. flava* zasiedla przypuszczalnie całe terytorium kraju.

Anaspis (Nassipa) melanostoma (COSTA)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań - Cytadela (XU31), 4 VI 1995, 6 exx., leg. P. JAŁOSZYŃSKI.

Gatunek rozsiedlony w południowej, zachodniej i środkowej Europie (na północ sięgający do Jutlandii, podawany też z Litwy) oraz Azji Mniejszej. Bardzo rzadki w całym swoim zasięgu, a z dużej części krajów znany jedynie na podstawie dawnych doniesień. W Polsce podawany był pod koniec XIX i na początku XX wieku z Dolnego Śląska, Sudetów, Pienin i Roztocza (BURAKOWSKI i in. 1987), od tego czasu nie notowany. Stanowisko w Poznaniu jest więc, jak dotąd, jedynym współczesnym potwierdzeniem obecności tego gatunku w naszym kraju. Jednocześnie jest to stanowisko bardzo zbliżone do północnej granicy jego zasięgu ogólnego.

Anaspis (Silaria) brunnipes (MULS.)

- Podlasie: Gródek nad Bugiem (FD01), 21 VI 2001, 1 ex., leg. M. MAZUR; Sutno ad Mielnik, Czubata Góra, 22 VI 2001, 2 exx., leg. D. KUBISZ;
- Śląsk Dolny: Ligota Wielka (XR49), VI 1910, VI–VII 1912, 3 exx., leg. E. DRESCHER, coll. MGB; Dąbrowa Namysłowska (XS95), 1 XI 1926, 4 exx., leg. F. KIRSCH, coll. MGB; Legnica (WS87), 11 VII 1970, 1 ex., leg. A. KOKOT, coll. MGB;
- Sudety Wschodnie: Śnieżnik Kłodzki (XR36), 22 IX 1926, Bardo Śląskie, 9 X 1926, 4 exx., leg. F. KIRSCH, coll. MGB.

Kserotermofilny gatunek występujący głównie w Europie środkowej i wschodniej, gdzie sięga na północ aż do Finlandii i Karelii. W Polsce do niedawna uznawany był za rzadkość faunistyczną; obecnie spotykany jest w wielu regionach (KUBISZ 1998; KUBISZ i in. 2000), a w środowiskach kserotermicznych może występować bardzo licznie. Prawdopodobnie występuje na większości obszaru Polski, ale z wymienionych powyżej krain nie był dotychczas podawany.

Anaspis (Larisia) palpalis GERH.

- Nizina Mazowiecka: Posiołek (EC51) ad Dęblin, 9 V 2001, 2 exx., leg. D. KUBISZ.

Rzadki, kserotermiczny gatunek o subpontomedyterraneanym typie rozszedlenia, osiagający w Polsce północną granicę zasięgu. Większość znanych jego stanowisk leży na południu i zachodzie kraju, podawany też z nadwiślańskich kserotermów Pojezierza Pomorskiego. Na Nizinie Mazowieckiej nie był dotychczas obserwowany.

SUMMARY

The present contribution provides further data on the distribution of some rare Polish species of *Scraptiidae* (Coleoptera). New localities of 9 species of *Cyrtanaspis* EM. and *Anaspis* GEOFFR. are given. Specimens of *A. fasciata* collected in 1909 in Poland were verified and confirmed, however the species was not recorded after that time and its present occurrence in Poland requires confirmation. The occurrence of *A. marginicollis* is reported for the first time from central and southern Poland. The range of the species seems to be expanding and it may be widely distributed and not rare. Another rare species, *A. melanostoma*, was found recently on a single locality in Poland, close to the northern limit of the distribution area of the species.

PIŚMIENICTWO

- BOROWIEC L., TSINKEVICH V. A. 2001: Familia (rodzina): *Scraptiidae*. [W:] GUTOWSKI J. M., JAROSZEWICZ B. (red.): Katalog fauny Puszczy Białowieskiej. Inst. Bad. Leśn., Warszawa: 188.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987: Chrząższe *Coleoptera* – *Cucujoidea*, cz. 3. Kat. fauny Polski, Warszawa, XXIII, 14: 1-309.
- ERMISCH K. 1956: Faunistik der mitteleuropäischen Käfer – *Mordellidae*. Ent. Arb. Mus. Frey München, Sonderband, Krefeld: 269-328.
- KUBISZ D. 1998: Materiały i uwagi do rozsiedlenia w Polsce gatunków z rodziny *Scraptiidae* (Coleoptera). Wiad. entomol., 17 (1): 37-48.
- KUBISZ D. 2000: *Mordellochroa milleri* EMERY (*Mordellidae*), *Anaspis bohémica* SCHILSKY (*Scraptiidae*) i *Corticus bicoloroides* (ROUBAL) (*Tenebrionidae*) – nowe dla fauny Polski gatunki chrząszczy (Coleoptera: *Tenebrionoidea*). Wiad. entomol., 19 (1): 9-14.
- KUBISZ D., HILSZCZAŃSKI J., GARBALIŃSKI P. 2000: Chrząższe (Coleoptera) rezerwatów Czerwińskie Góry I i II i ich otuliny w Puszczy Kampinoskiej. Parki nar. Rez. przyr., 19 (4): 83-89.
- OSTERLOFF F. 1885: O chrząszczach krajowych – Dalszy ciąg. Pam. fizyogr., 5: 202-215.